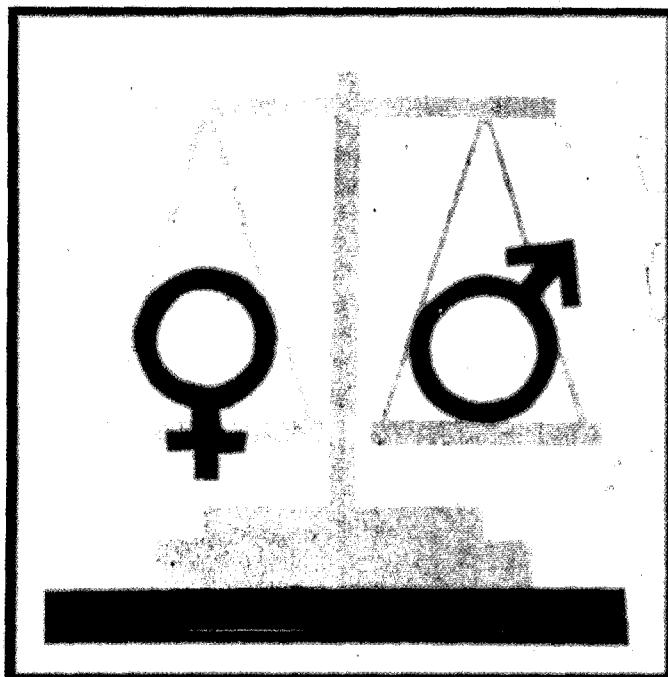

Απαίτηση της Δημοκρατίας η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική

της Ειρήνης Λαμπράκη
τ. Υπουργού

Αγαπητές φίλες και λίγοι φίλοι.

Είχα μια γραπτή ομιλία, αλλά θα προσπαθήσω να απαντήσω στις προκλήσεις της Μαρίας Δαμανάκη που έβαλε ορισμένους προβληματισμούς, με τους οποίους συμφωνώ σε πολύ μεγάλο βαθμό. Θα ξεκινήσω και με τη δική μου μαρτυρία, ότι επιτυχής ήταν η παρουσία των γυναικών στη Βουλή όσο τη ζήσαμε εμείς από το '77 μέχρι το '89 —η κ. Δαμανάκη αργότερα—, αλλά πράγματι είχες την αίσθηση ότι πάντοτε μπροστά σου κάποιος έβαζε κάποιο όριο και σούλεγε «μέχρι εδώ». Από κει και πέρα τα πράγματα ήταν δύσκολα.

Γι' αυτό πολλές φορές, η Μελίνα, που ξεπέρασε τα όρια αυτά, πραγματικά μπόρεσε να κάνει τον αγώνα της πιο αποτελεσματικό — και θα ήθελα να εξομολογηθώ ότι όταν η κ. Δαμανάκη έγινε Πρόεδρος του Συνασπισμού,

είμαι απ' αυτούς που το χάρηκαν πάρα πολύ, αλλά έκανα μια πολύ κακή σκέψη. Είπα: «για να εκλέγεται Πρόεδρος στη δύσκολη φάση του Συνασπισμού, θα της “φορτώσουν” μετά την όποια αποτυχία».

Αυτό είναι μια σκέψη γιατί πραγματικά είχαμε ζήσει μαζί πολλά χρόνια και είχαμε δει τις δυσκολίες και —αν το θέλετε— και τα όρια που μας έβαζαν. Εγώ, αγαπητές φίλες, θέλω να καταθέτω εδώ δύο, βασικά, προβληματισμούς:

Ο πρώτος προβληματισμός είναι εάν η απουσία του 52% απ' τα κέντρα που παίρνονται οι αποφάσεις, πραγματικά αποτελεί ένα έλλειμμα δημοκρατικό των κοινωνιών μας. Οι σύγχρονες δημοκρατίες πάσχουν όχι μόνο γιατί λειτουργούν ερήμην του μισού πληθυσμού, αλλά και γιατί λειτουργούν με αυταρχισμό, αναξιοκρατία, φαβορι-

σισμό και ομορτουνισμό. Η γυναικεία παρουσία θα μπορούσε να αλλάξει την εικόνα. Να φέρει τον πολίτη πιο κοντά στα κέντρα εξουσίας. Να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ κράτους και πολίτη. Θα μπορούσε με μία λέξη να αποκαταστήσει την πληγείσα αξιοπιστία της πολιτικής και των πολιτικών και αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την ενεργοποίηση του πολίτη.

Η πολιτική, όπως τείνει να εξελιχθεί, κινδυνεύει να περιθωριοποιήσει ακόμα περισσότερο τον πολίτη. Κάποιοι αποφασίζουν και κάποιοι εκτελούν. Για την Ευρώπη ο κίνδυνος αυτός φαίνεται σήμερα εντονότερος. Μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ το ερώτημα, των γυναικών κύρια, για ποια Ευρώπη παλεύουμε, μας απασχολεί ολοένα και περισσότερο.

Σήμερα η συμμετοχή της γυναίκας στην πολιτική αποτελεί επιταγή των

καιρών. Το σκηνικό γύρω μας είναι αποκρουστικό. Ρατσισμός, φτώχεια, εθνικιστικά κινήματα, εμφύλιοι πόλεμοι, άκρατος οικονομικός ανταγωνισμός, έλλειψη αξιών, περιθωριοποίηση ευρύτατων κοινωνικών ομάδων. Αυτή είναι η εικόνα της Ευρώπης του τέλους του 20ού αιώνα. Όλοι αναζητούν το νέο, την ανανέωση, την αλλαγή. Και όμως αρνούνται να δεχθούν ότι το πραγματικά νέο —το παρθένο— είναι εκείνη η κοινωνική ομάδα που ακόμα δεν έχει δοκιμάσει και δεν έχει δοκιμασθεί, γι' αυτό μπορεί και να ανατρέψει την αλγερινή εικόνα.

Αλλά παρ' όλα αυτά, κανένας δεν αμφιβάλλει σήμερα ή δεν τολμά αν θέλετε να το αμφισβητήσει λεκτικά, ότι η απουσία από τα κέντρα που παίρνονται οι αποφάσεις του 52% του πληθυσμού συνιστά, σ' όλες τις χώρες όπου συμβαίνει —και αυτό συμβαίνει σ' όλες τις χώρες, μπορεί στην Ελλάδα να συμβαίνει λίγο περισσότερο αλλά συμβαίνει σ' όλες τις χώρες— πραγματικά μία κακή λειτουργία της υποτιθέμενης Δημοκρατίας που ισχύει στις χώρες της Ευρώπης. Για να μιλήσω για τις χώρες της Ευρώπης.

Και ερχόμαστε σήμερα, είναι πραγματικά —όπως πάντοτε— πάρα πολύ επιτυχής η πρωτοβουλία του Συνδέσμου να μιλήσουμε για την εικόνα του Ευρωκοινοβουλίου που σε 4 μήνες πρόκειται να ανανεωθεί. Και βέβαια δε μπορούμε να επηρεάσουμε τις εξελίξεις ή τη διαμόρφωση της αγγλικής κοινοβουλευτικής ομάδας, αλλά νομίζω ότι εδώ έχουμε κληθεί για να δούμε τρόπους πίεσης των ελληνικών κομμάτων στην ουσία, γιατί οι ευρωεκλογές δεν είναι πίεση προς τους ψηφοφόρους — που θα προσπαθούσαμε να βρούμε τρόπους να πείσουμε και τις γυναίκες να εμπιστευθούν τις γυναίκες. Εδώ είναι καθαρά πίεση των κομματικών μηχανισμών διότι οι ευρωεκλογές θα γίνουν με λίστα.

Εγώ πιστεύω ότι εκείνο που πρέπει να κάνουμε είναι να δώσουμε μία νέα διάσταση — και εδώ θα διαφωνήσω με τη Μαρία τη Δαμανάκη. Δεν αρκεί να δοθεί το IMAGE ότι και μία γυναίκα μπορεί να γίνει αρχηγός. Γιατί αυτό έχει ήδη ξεπεραστεί. Και κατά τη δική μου την άποψη έχει υπονομευθεί, αν το θέλετε, τον αγώνα των γυναικών για μεγαλύτερη συμμετοχή στα κέντρα λήψεως των αποφάσεων. Γιατί το πρόβλημά μας είναι να δώσουμε τη δυνατότητα να προβάσουμε ένα νέο πολιτιστικό πρότυπο, γιατί η γυναίκα

—γιατί λέμε ότι πρέπει να συμμετέχει— όχι μόνο γιατί θέλουμε να συμμετέχει η γυναίκα για το 52% αλλά γιατί πιστεύουμε ότι σ' ένα κόσμο που οδηγείται στον αυταρχισμό, στο ρατσισμό, στο φασισμό, στην καταπάτηση χιλιάδων πραγμάτων, πρέπει να δώσει ένα νέο πολιτιστικό στίγμα. Και το πολιτιστικό στίγμα είναι το δικό μας. Και εκείνο που πρέπει να πείσουμε τα κόμματά μας, γιατί όλες εμείς σε κάποιο κόμμα ανήκουμε, είναι ότι «πέρα από τα ωραία λόγια για ανανεώσεις, για εκσυγχρονισμούς, για ανανέωση προγράμματος κυβερνητικού και μη», για να αποκτήσει πάλι ο πολιτικός κόσμος και η πολιτική αξιοπιστία, σε σχέση με τον πολίτη, πρέπει να χρησιμοποιήσουν εκείνο το στέλεχιακό δυναμικό που έχουν και είναι άφθαρτο. Και οι γυναίκες όλων των κομμάτων, σαν νοοτροπία, σαν πολιτιστική στάση ζωής, σαν γνώσεις, ακόμα δεν έχει δοκιμασθεί. Μπορεί να δοκιμασθεί και να αποτύχει. Δεν το ξέρουμε. Αλλά πρέπει να δοκιμασθεί.

Λέω λοιπόν ότι εγώ δε συμφωνώ με την εικόνα της μίας Θάτσερ, της μίας Γκόλντα Μείρ. Γιατί;

Η δική μου αγαπητές φίλες η μικρή ή μεγάλη εμπειρία έδειξε ότι όταν η συμμετοχή της γυναίκας είναι μικρή αριθμητικά, μέσα σ' ένα ευρύτερα ανδροκρατούμενο όργανο, τότε αυτή η συμμετοχή ή θα απορριφθεί ή θα αφομοιωθεί. Οι άνδρες ότι αφομοιώνεται από τη γυναικεία παρουσία, αυτό το διατηρούν και το συνεχίζουν. Όταν προσπαθεί να ψελίσει ή να αρθρώσει κάτι διαφορετικό, τότε την απομακρύνουν, τη διώχνουν και την αποκλείουν.

Για να μπορέσουμε λοιπόν να πούμε κάτι το καινούργιο που έχουμε να πούμε —και εγώ πιστεύω ότι έχουμε να πούμε πολλά καινούργια, όπως είπε η κ. Δαμανάκη— χρειαζόμαστε μαζική παρουσία, γυναικεία παρουσία στα κέντρα που παίρνονται οι αποφάσεις. Οι εξαιρέσεις επιβεβαιώνουν τον κανόνα κατά την ανδρική αντίληψη. Σουλένε αυτή είναι πετυχημένη. Είτε γιατρός, είτε Καθηγήτρια Πανεπιστημίου, είτε πολιτικός. Αλλά αυτή είναι η εξαίρεση, οι υπόλοιπες δεν τα καταφέρνουν.

Για να αντιτρέψουμε λοιπόν αυτούς τους όρους πρέπει, με κάθε θυσία, να κάνουμε μαζική την παρουσία των γυναικών στα κέντρα που παίρνονται οι αποφάσεις. Η Ελλάδα έχει αυτή τη χρονιά —1994— πολλές εκλο-

γικές μάχες. Έχει την Ευρωβουλή, έχει τον 1ο και 2ο βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης και πρέπει πραγματικά να δώσουμε με τον πιο δυνατό τρόπο τη μάχη μας πιέζοντας τους κομματικούς μηχανισμούς διότι από κει θα εξαρτηθούν —σε πολύ μεγάλο βαθμό— οι επιλογές και όλα τα άλλα που όλες εδώ καλά γνωρίζετε.

Θα μου πείτε «το Ευρωκοινοβούλιο, η συμμετοχή στο Ευρωκοινοβούλιο είναι τόσο σημαντική; Πιστεύω ναί. Γιατί πλέον τα Εθνικά Κοινοβούλια θα παίζουν παράπλευρο ρόλο στη διαμόρφωση της νέας Ευρώπης —της Ενωμένης Ευρώπης— σε σχέση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, γιατί, και μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ, που κατά την άποψή μου είναι αποτέλεσμα ανδροκρατούμενης λογικής γιατί ασχολείται με την οικονομική διάσταση της Ευρώπης και όχι με την Ευρώπη των πολιτών, γιατί δεν ασχολείται με την κοινωνική διάσταση αυτής της Ευρώπης που θέλουμε νάμαστε πολίτες. Εγώ σαν γυναίκα της Ευρώπης διερωτώμαι πώς μπορώ να επηρεάσω τις Βρυξέλες ν' αρχίσουν να στέλνουν ντιρεκτίβες για την Κοινωνική Ευρώπη, την Ευρώπη των πολιτών. Πρέπει λοιπόν να δώσουμε και στην Ευρωβουλή την παρουσία μας σ' ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό επίπεδο.

Αγαπητές φίλες δε θα σας κουράσω άλλο γιατί όλες έχετε δώσει τις δικές σας μάχες και γνωρίζετε τα προβλήματα, απλώς ήθελα να θέσω μερικούς προβληματισμούς και πιστεύω ότι θα είναι χρήσιμο να δώσουμε έναν κοινό αγώνα, κοινό αγώνα προς όλα τα μέτωπα. Να επιβάλουμε τη δική μας φύση που δεν είναι κατώτερη ούτε ανώτερη, αλλά είναι διαφορετική. Και αυτή η καινούργια φύση χρειάζεται να συνδυασθεί με την άλλη τη γνωστή φύση, που έχει οδηγήσει σε πολέμους, για να παντρέψουμε τη διαφορετικότητα που αποτελεί, κατά την άποψή μου, μονόδρομο, για μια Ευρώπη χωρίς ρατσισμό, χωρίς οικονομική ύφεση, χωρίς ανέργους, για μια Ευρώπη των πολιτών. Και με αυτή την έννοια θέλω να πω ότι θα γιορτάζουμε την 8η του Μάρτη πολλά χρόνια ακόμα μέχρι τη στιγμή που θα αρχίσουν να εμφανίζονται στο προσκήνιο περιπτώσεις «αποτυχημένων» γυναικών και στην πολιτική. Τότε θα καταλάβουμε ότι έχουμε προχωρήσει και έχουμε κατακτήσει την ισότητα, τη χειραφέτηση και την απελευθέρωσή μας.